

Arheološka istraživanja na području općine Lopar

dr. sc. Ana Konestra, Institut za arheologiju, Zagreb

Institut za arheologiju iz Zagreba prve terenske rade u Loparu proveo je **2009. g. istraživanjem rimske keramičarske peći u uvali Podšilo**. Potaknuti tim otkrićem, **2013. g. pokrenuli smo projekt Arheološka topografija otoka Raba** čiji je cilj kartiranje svih arheoloških ostataka prisutnih na otoku Rabu unutar GIS sustava te obrada pokretnih nalaza, a provodi se u suradnji s Ministarstvom kulture i lokalnim samoupravama i ustanovama. Prvu kampanju terenskih istraživanja proveli smo upravo na području Općine Lopar, gdje smo istraživanja provodili i u 2015. g. Na području Lopara proveli smo i **niz aktivnosti unutar projekta Hrvatske zaklade za znanost RED - Rimski ekonomija u Dalmaciji: proizvodnja, distribucija i potražnja u svijetu keramičarskih radionica**, s obzirom da se upravo ovdje nalaze čak **dva lokaliteta s rimskim keramičarskim pećima - već spomenuta u uvali Podšilo te u uvali Mahućina**.

Sl. 1. Uvala Mahućina u kojoj su nadene rimske keramičarske peći

Tijekom istraživanja provjerili smo i pregledali sve lokalitete koji su poznati u stručnoj literaturi, a mahom je riječ o prapovijesnim lokalitetima iz najranijih razdoblja ljudske povijesti, od paleolitika na dalje. Posebno se ističu, jer su u krajoliku još uvijek vidljivi, **gradinski lokaliteti brončanoga i željeznoga doba smješteni na rtu Kaštelina, te na uzvisinama Gromačica, Pećina i Trbušnjak**, a našim smo istraživanjima otkrili i **niz prapovijesnih grobnih humaka u njihovoј okolici**.

Sl. 2. Gradina Gromaćica iz zraka

Sl. 3. Bedem gradine Pećina

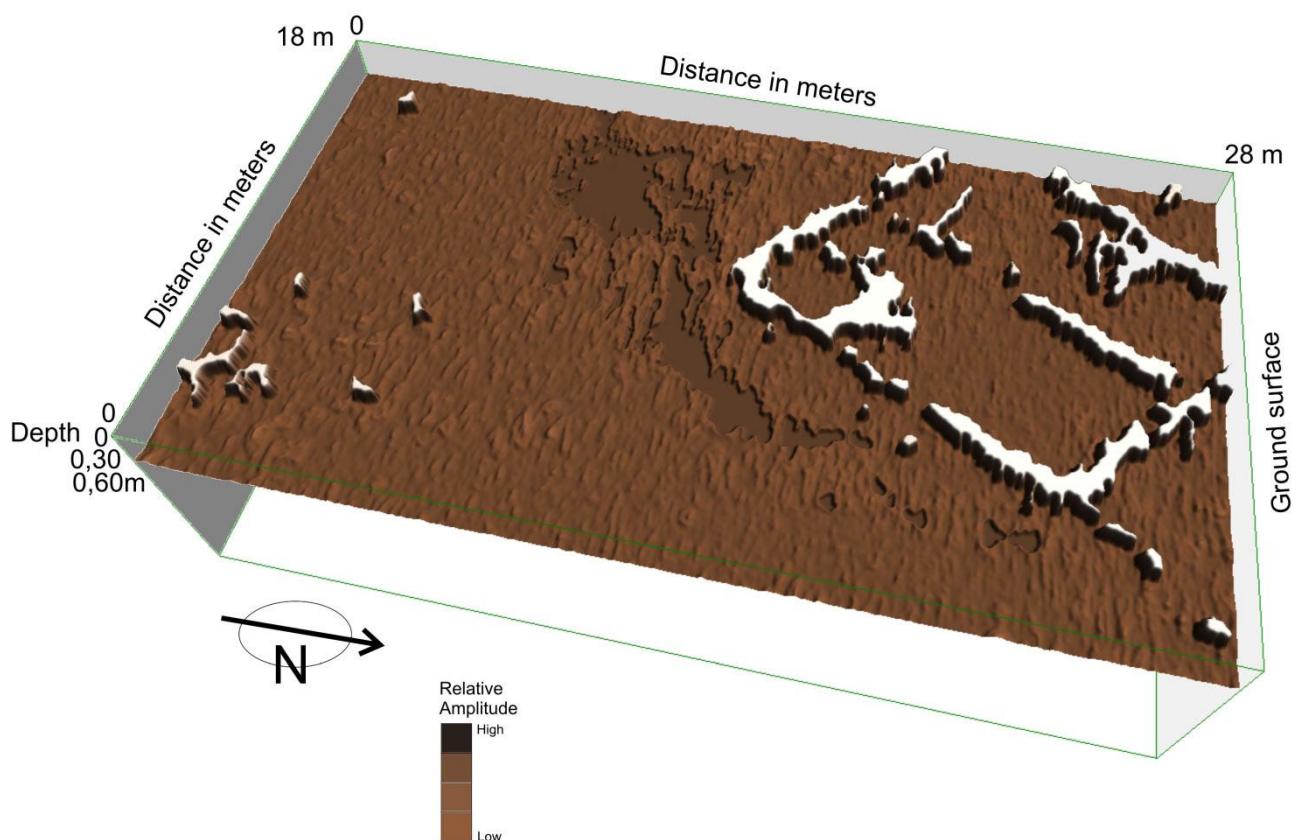
Sl. 4. Gradina Kaštelina iz zraka

Kasnije razdoblje, ono rimskoga zaposjedanja prostora Kvarnera i istočne obale Jadrana, obilježile su znatne promjene u krajoliku i naseljavanju loparskoga poluotoka. **Naselja, vjerojatno ruralnoga karaktera (tzv. vile rustike) smještaju se uz rub Loparskoga polja, na rtu Zidine te u uvali Podšilo.** Upravo je potonja izrazito zanimljiva za istraživače antičke arheologije, te smo daljnje radove u 2016. i 2017. g. usmjerili na prostor ove uvale i njezina neposrednog zaleđa. Zahvaljujući suradnji s **Institutom za arheologiju Sveučilišta Cardinal Stefan Wyszynski iz Varšave (Poljska)** proveli smo **geoarheološka i geofizička istraživanja**, čiji su nam rezultati ukazali na postojanje niza arhitektonskih ostataka na raznim položajima u uvali. Osim toga, ova su nam istraživanja omogućila razumijevanje geologije same uvale i utjecaja erozije na arheološke ostatke koji se ovdje nalaze. Probnim sondiranjem jednog od tako identificiranih objekata, osim što smo potvrđili rezultate geofizičkih mjerjenja, dobili smo vrijedne informacije o njegovoј dataciji te možebitnoj funkciji.

Sl. 5. Lokaliteti u uvali Podšilo

Buduća će se istraživanja usredotočiti na rekonstrukciju izgleda krajolika uvale u rimskom razdoblju, kada su podignuti identificirani objekti, te na pobliže razumijevanje njihovog karaktera i međusobnog odnosa. Vrijedni nalazi, kao baza stupa koji je mogao biti dio trijema istražene građevine, daju nam naslutiti kako je po svoj prilici riječ ne samo o ruralno-gospodarskim objektima, već i rezidencijalnim objektima kompleksnije arhitekture.

Sl. 6. Rezultati geofizičkih istraživanja na položaju Podkućine

Sl. 7. Arheološka iskopavanja na položaju Podkućine

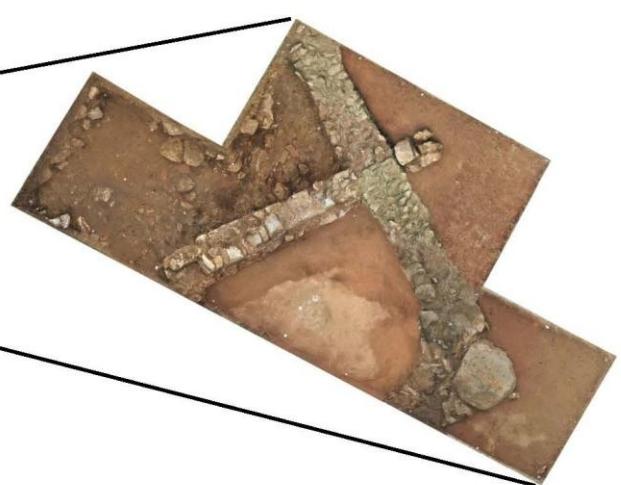
Sl. 8. Arheološka iskopavanja na položaju
Podkućine

Sl. 9. Nalaz baze stupa

Sl. 10. Baza stupa pronađena tijekom istraživanja - pogled 1 i 2

Sl. 11. Područje iskopavanja uspoređeno s rezultatima geofizičkih mjerjenja

U istraživanjima od 2017. g. sudjeluje i Arheološki muzej u Zagrebu, a u projekt su uključeni i brojni vanjski suradnici, studenti i doktorandi arheologije. Ključni za uspjeh naših istraživanja bili su i brojni Loparani koji su nam ukazali na pojedine arheološke ostatke i time podržali i uvelike pomogli naš rad. Zahvaljujući suradnji s Centrom za kulturu Lopar rezultati istraživanja u dva su navrata predstavljeni izložbama.

Osim za stručnu javnost, istraživanja koja se provode na Loparu značajna su i zbog očuvanja vrijedne kulture baštine ovoga prostora, čiji je najveći rizik snažna erozija koja prijeti kako arhitekturi tako i pokretnim nalazima. Podaci prikupljeni arheološkim istraživanjima, osim toga, mogu se s predstaviti široj javnosti kako na terenu tako i kroz različite kulturne manifestacije, te na taj način obogatiti ponudu kulturnog turizma na području Lopara.